

RESNICA

Uredništvo:
Ljubljana, Miklošičeva
cesta šte. 6, II. nad-
stropje.
Upravništvo:
Zadr. tiskarna, Ljub-
ljana, Dunajska c. 7.

Izhaja vsako soboto.
Naročnina:
za celo leto 10 K, za
pol leta 5 K, za
mesec 1 K.
Posamezna šte. 20 h.

Ne žalostijo me samo grozote te strašne vojske, ampak še posebno zahrbtni in rafinirani boj obrekovanja in sovraštva.

Benedikt XV. v pismu na lombardske škofo.

Pred odločitvijo.

Zadnji čas se vedno češče oglašajo vesti o preuredbi naše države v federacijo. Federacija pomeni zvezo; torej naša država naj se preosnuje tako, da bo vsak narod imel svojo „državo“ ali prav za prav upravno skupino, vse te upravne skupine skupaj bodo pa združene v monarhijo. Nekaj sličnega imamo v Nemčiji, kjer so Bavarska, Saksonska, Prusija itd. tudi države same zase, vse skupaj pa tvorijo nemško cesarstvo.

Najbolj so se zavzeli za preustroj monarhije v zvezno ali federativno državo Nemci v rajhu, kjer se že več tednov oglašajo v največjih listih tehtni glasovi, da je za Nemčijo taka Avstrija, kakršna je danes in v kateri ni miru in zadovoljnosti med narodi, mnogo manj vredna kot zaveznica, kakor bi bila pa Avstrija zadovoljnih narodov, ki bi upravljali vsak svoje zadeve sami; preureditev Avstrije na zvezni podlagi bi bila torej velikega pomena ne le za Avstrijo, ki bi dosegla na ta način notranji mir, ampak tudi za Nemčijo, ker le na znotraj solidna in trdna država je močna tudi na zunaj. Nemčija pa potrebuje močnega zaveznika, ne slabega.

Drug važen vzrok za preureditev Avstrije je mirovno vprašanje. Kakor znano, poudarjajo naši sovražniki preradi, da vo-

dijo vojsko med drugim tudi za „osvoboditev“ tlačenih narodov v Avstriji. Če dobimo torej ustavo, ki omogoča vsakemu narodu samolasten razvoj, je vsem takim govoricam podlaga izpodmaknjena in zaželjenemu miru bi se prav izdatno približali; mogoče bi bil ta korak celo odločilen, zlasti z ozirom na Lahe.

Lahi so danes razdvojeni z ozirom na svojo jadransko in jugoslovansko politiko. Eni pravijo, da je treba monarhijo razdreti, da dobi Italija neomejeno gospostvo nad Jadranskim morjem. Na čelu te struje stoji vnanji minister Sonnino. Druga tudi močna struja pa zagovarja sporazum z Jugoslavnimi; to strujo zagovarja posebno vplivni laški list „Corriere della Sera.“ Jasno je, da stoji Sonnino v nasprotju z oficijelno politiko Wilsonovo, ki zagovarja samoodločbo narodov. Če se torej Avstrija odloči za federativno preuredbo države, se znatno približa oficijelni politiki antantnih držav, kar bi pomenilo za Sonnina hud udarec; potem bi on moral gledati, da še reši, kar se rešiti da, če bi bilo sploh še mogoče kaj rešiti.

Federativna Avstrija bi bila tudi za nas Slovence odločilnega pomena. Federacija pomeni sporazum, pomeni mir. Pomeni dalje, da bo Avstrija ostala in mi v njej! Pomeni torej, da je naravnost blaznost, če kdo pričakuje naše narodne

odrešitve od zunaj in se opira na antantno pomoč; blaznost je, če stojimo križem rok ob strani in čakamo, da bodo prišli Angleži v Berlin in tam diktirali naše „osvobojenje“, namesto da sodelujemo aktivno pri preuredbi države z ustavnimi faktorji in si tako zagotovimo svoje stališče v okviru monarhije. Vsaka politika, ki računa z razpadom monarhije, je za Slovenstvo naravnost pogubna in kolikor bolj kažejo nezreli ljudje, da se od monarhije oddaljujejo in nad njo obupavajo, toliko resnejše je stališče pametnih ljudi, ki računajo z realnimi razmerami.

Občni zbor K. T. D

Zakaj ne pišete ničesar o tako važnem občnem zboru K. T. D.? Najbrž se ženirate. Človeka je res sram govoriti o tako žalostnih pojavih med nami, zato je razumljiv molk „Resnice“ o tem! Toda mladini tudi iz tega kujejo za se kapital, zato je treba vsaj malo osvetliti zanimivo zborovanje.

Nikdar mi ne pride iz spomina oni prizor, ko vstane dr. Lampe in hoče z mirnim glasom povedati svoje mnenje o delovanju K. T. D.! Mladi se vstrašijo kritike in mu ne pustijo govoriti! Tisti, ki sb vedno vpili o terorizmu! In to obnašanje in ti medklici! Prežalostno je, da bi to popisoval, kdor ni bil zraven, naj pa druge vpraša!

LISTEK.

Vojne zanimivosti.

Potovanje preko Afrike. — Airiška mast. — Električna naprava ob Niagari. — Ure za ameriške vojake.

Amerika in Azija imata že dolgo — cesar v Evropi ni — velike transkontinentalne (prekocelinske) železniške proge. Najnovejša je sibirski železnica, ki je podaljšala proge Lizbona-Celjabinsk in ki sega do Vladivostoka, ter tvori tako orjaško jekleno zvezo 13.500 kilometrov. Že davno preden je bila dovršena transsibirski železnica, so zgradile Združene države v Ameriki velike transkontinentalne železniške proge New-York-San Francisko in New-York-Tacoma, dočim je izkoristila Kanada dalje na severu svojo lego in izpeljala progo Halifaxa-Vancouver, tam kjer se širina celine zoži. Južna Amerika je združila tudi oba oceana z železnico Buenos-Aires-Valjaraiso in pričakuje, da bo končana gradnja proge Montevideo-La Paz-Islay. Po prekoavstralski železnici, ki je bila nedavno zgrajena, se pride v 150 urah iz Perth preko prostrane puščave Victoria v glavno mesto Avstralije Sydney.

Preostane nam torej Afrika. Ta del sveta je bil zadnji dostopen civilizaciji in kot ma-

sivna celina se je zdelo, da bo napravljati gradnji železnic nepremagljive zapreke.

Toda Cecil Rhodes je kljub temu sanjal o železnici preko Afrike, o oni progi, ki naj bi šla od Kaira proti jugu, in o drugi, ki naj bi tekla od Kaza proti severu; obe pa naj bi se združili v ozemlju velikih jezer, o skrivnostnem središču Črnega dela sveta. Sredi svetovne vojne se je ta sen skoraj uresničil. Možnost, prepotovati Afriko s parno ali motorno močjo od severa do juga ali obratno, je že dana, vendar železniška proga še ni docela dograjena, temveč je treba še vedno prevoziti prav znatno razdaljo s parnikom. Potovanje od Aleksandrije do Kapa traja začasno še 60 dni, ima pa to prednost, da se ni treba izpostavljati slučajnostim pomorske vožnje in pri tem lahko spoznaš dozdej še malo znane kraje v notranji Afriki. Najbrže pa ni več daleč čas, ko bodo odstranjene vrzeli v železniškem vozu direktno od Sredozemskega morja pa do Kapa Dobre nade.

Od Aleksandrije pa do Shellaha — tako opisuje pariški list „Matin“ pot — se pe-lješ z železnico 1063 km; Sredozemsko morje, Nilova delta, Kairo, piramide, Nilova dolina, prvi katarakt (slap). Razdaljo od Shellaha v Vadi-Halfo (535 km) prevoziš s parnikom, ki se ustavi pri drugem kataraktu (slapu). Sledi 932 km dolga želez-

niška proga skozi puščavo, deloma vzdolž Nila v Chartum, in potem prevoziš zopet na parniku angleško-egiptovski Sudan, to je razdaljo 1764 km do kraja Redjaf, kjer stopiš na ozemlje velikih jezer. Zdaj si v Afriki Livingstonea in Stanheya, v skrivnostnem delu sveta. Tu slišiš sirene avtomobila, v katerem pohitiš jugozahodno proti Kongu. To je najslabši del vožnje, kajti blizu 14 dni se voziš s težkim vozom, da dospješ do reke Rubi, ki se izliva v Kongo. Po rekah Rubi in Kongo sopiha parnik s potniki v Stanleyville, od tu pa vozi zopet železnica v Ponthierville, kjer znova stopiš na parnik ter ga zapustiš v Kimdu; sledi železnica do Kongota, ter vožnja s parnikom do Bukame. Ta raznoliki del pota skozi Belgijski Kongo traja 16 dni po reki navzdol, obratno pa 19 dni po reki navzgor. V Bukami sedeš zopet na vlak in še voziš nepretrgoma 4183 km daleč skozi Rhodezijo, Bečnanaland in kolonijo Kap do Capetowna. S tem potovanjem, četudi kompliciranim, je danes vsakako odprta civilizaciji že skoro cela Afrika, in kmalu bodo zginile zadnje bele lise — nepoznani kraji — z zemljevida Afrike.

* * *

Dočim je pri nas pomanjkanje masti, jo je v Vzhodni Afriki dovolj. Afričanom daje mast sočno drevo, allanblackia Stuhl-

Pribiti pa je treba par dejstev! Jasno se je videlo, kje je dostojnost! Na eni strani mirni Lampetov nastop, na drugi pa — ne govorim o tem! Ko sem opazoval in premišljeval oni prizor, so mi prišle na misel Davidove besede: „Veliko telet me je obdalo, debeli junci so me obsuli — povračali so mi hudo za dobro.“ Ko bi bil imel pri sebi evangelij, pa bi bil vstal in prebral pred onimi besede: „Kdor reče svojemu bratu raka (ničvrednež), bo kriv zboru, kdor pa reče bedak, bo kriv peklenskega ognja...“ Oni, ki so delali znane medklice, naj te besede malo premislijo!

Občni zbor K. T. D. je bil živ dokaz, kako posurovlja „Slovenec“ ne samo ljudstvo ampak tudi one, o katerih bi se najmanj nadejal; saj je iz medklicov odseval le duh današnjega „Slovenca“ in sad njegove vzgoje. Po tistih prizorih je šel ven neki spoštovanja vredni gospod — baje mladini radi ozir — pa je ironično vskliknil mladini: „Pa smo zmagali.“ Mislim, da je znal, da so „starini“ nastopili pri volitvah le v znak protesta proti pisavi „Slovenca“ in „Domoljuba“, mnogi so volili „kompromisno“ listo, ker so mislili, da se bo dalo na občnem zboru kaj pogovoriti in poravnati, toda mladinski nastop jim je še bolj odprl oči. Zato je bilo res treba mladiniom čestitati, da so nadkrilili starine s svojo netaktnostjo, če se ta izraz še da rabiti za ono obnašanje, ki ga je predsednik, ki so ga tudi drugi molče odobraval...? Kam smo zašli —?

Pa sem gledal one, ki so dr. Lampeta obdajali, — pa sem malo premislil njihovo delovanje —! Ti si torej upajo sramotiti v obraz tega moža! Nekateri še liberalca na volišču videli niso — eden je govoril, ko je šel iz hiše na Pogačarjevem trgu: „Mi ne bomo socialno delovali“, drugega je Lampe z drugimi starini že večkrat izvlekel iz blata in zagate — tu je za plačilo vpil, kakor sodnik nad njim. — Kakšne bi bile pač fotografije delovanja teh mož, ko bi nam dovoljevala naša vest priobčiti jih! — In ti ljudje so smeli nemoteno sramotiti moža, ki je žrtev katoliškega dela! Spomnil sem se na svetopisemske besede: „Če moj sovražnik nastopa proti meni, prenesem — ampak — ti prijatelj moj! — „Če so mi liberalci strojili kožo — smejal sem se —

manni, domačini ga imenujejo alkani. Sad tega drevesa je 30 cm dolga in do 15 cm debela zlatorumena jagoda s 3 cm dolgim jedrom. En sam tak sadež da pol kilograma maščobe! Drugo drevo te vrste je butyrospermum, ki raste v Zgornji Guineji in ob zgornjem Nilu. Kot pove že ime samo, je to pravi dobavitelj masla! Njegova maščoba, takozvano galam ali bamhakmaslo, je zelenkastobela, dobrodišča, prijetnega vonja in ne postane brž žaltava. Temu maslenemu drevesu je podobno mlečno drevo ki raste v Venezueli. Ako vrežeš v njegovo deblo, priteče veliko belega soka, ki prijetno diši in je dobrega okusa ter se uživa kot pri nas kravje mleko. To drevo (galaktadendron utile, dobesedno „koristno mlečno drevo“) zato imenujejo domačini tudi kravje drevo. Njegovo mleko vsebuje 17% beljakovine, 2-8% sladkorja in 35-20% maščobe. Na zraku ali pri kuhanju se prevleče s tanko smetano. Če pomislimo poleg imenovanih dreves še na afriško krušno drevo in na ravnokotno v Afriki rastoče jeterno drevo, tedaj se nehote obližneš.

* * *

Sotrudnik francoskega časopisa „Correspondent“ je baje po podatkih ameriških strokovnih listov izračunal, da so se izdelki gotovih obratov od začetka vojne ob Niagari

ampak, — da moji prijatelji grše govore proti meni, kakor nekdanji liberalci — to je bridko.“ — Tako bi bil jaz odgovoril. — Lampe ni hotel žaliti in je molčal. —

Bilo je pred leti — seveda mladi tega ne vedo! Liberalni list je surovo napadel nekoga, predbacival mu je najgrša nemoralna dejanja...! In kdo ga je branil v tedanjih naših listih? — Lampe! In na občnem zboru K. T. D. je isti pomagal vpiti, da je Lampe uvedel umazano pisavo v katoliške liste! O ironija nevhvaležnosti! Glej prijatelj Lampe, ker si pral včasih tudi umazano perilo svojih „prijateljev“, zato Te danes dolže, da si uvedel umazanost v časopisje! Prav se Ti godi! Včasih si res tudi kak smrdljiv grob belil, svojo kožo nosil na prodaj za druge, zato Ti danes vračajo, zato te danes oblivajo s še bolj umazano gnojnico, kakor nekdanj — liberalci! Med onimi, ki so te obdajali na občnem zboru — je bil tudi eden, ki se je jezil nekdanj na Tebe zakaj si pral Krekovo perilo za časa afere s Theimerco, zahteval je, da moraš Kreka pustiti na cedilu. — Ker ga nisi ubogal, zato danes žanjesh plačilo! — Da, da pokoro delaj, ker si včasih preveč izgovarjal grehe marsikaterega naših mladiniom!

„Ali ne piše „Slovenec“ dostojno, danes, ko ni več Lampeta poleg“!? — Tako so govorili in vedno govore mladini. Ko je liberalno blato letelo od vseh strani, je čisto naravno, da je nekdanji urednik „Slovenca“ kaj prijel in ga zalučal nazaj, od koder je priletelo; če strgaš blato, se te gotovo nekaj prime, če se boriš z umazano živaljo, se gotovo nekoliko umažeš! Toda danes naprtiti krivdo umazanega boja možu, ki se je moral boriti za nas proti najbolj umazanemu nasprotnikom, to je početje, za katero ni izraza, s katerim bi ga mogel dosti obsoditi.

In današnji „Slovenec“! Nikdar nas ni liberalno časopisje tako žalilo, nikdar nam ni vzelo pri ljudstvu toliko ugleda, kot „Slovenec“ pod Cankarjem! Ne spomnim se, da bi nas bil kdaj „Narod“ tituliral z izdajalci, modernisti, heretiki, Volterjanci, s škofovimi nasprotniki, narodnimi škodljivci itd. — kakor to dela — „Slovenec“ & konsortes.

Še najbolj me je osupnilo pa dokazovanje g. prof. dr. Janežiča. Da Cankarjevo pisanje zaslepi tudi moža, ki ga vsi spoštu-

stotero zvišali. Poleg žag, livarn in plavžev dobivajo posebne kemične tvornice svojo moč iz slapov. Vsem tem podjetjem je skupno to, da nobeno izmed njih samo ne izvaja svoje električne moči, temveč jo dobivajo skupno od obeh velikanskih elektrarn. Pred nekaj leti sta proizvajali normalno množino 60.000 konjskih sil z napetostjo 2500 voltov. Sredi leta 1915 sta dajali 105.000 konjskih sil in začetkom lanskega leta se je dvignila poraba elektrike na 170.000 konjskih sil. Od tega oddajajo pet sedmin elektrokemičnih obratov ali pa se porabi v izdelovalnicah aluminija, sode in lugaste soli, klorovih spojin, nitratov, umetnega grafitu, apnenčevega karbida, fosforja, jekla itd. Poleg tega preskrbujeta elektrarni ob Niagari velika mesta z elektriko, gonita cestne železnice, njih moč se izrablja pri kopanju jarkov, v stavbarstvu in postaja činitelj vedno večje življenske važnosti za ameriško ljudstvo.

* * *

Kakor se poroča iz Berna, je naročila ameriška vojna uprava pri švicarskih tvrdkah en milijon žepnih ur. Ščasoma dobe vsi ameriški vojaki v Evropi žepne ali zapestne ure, in sicer oficirji zlate, sanitetno osebje srebrne, moštvo pa jeklene ure.

jemo, kot resnega gospoda, tega bi ne bil pričakoval. Gosp. profesor, oprostite, da se malo pečam z Vašim dokazovanjem! Tako nekako ste dokazovali proti dr. Lampetu: „Da „Slovenčeva“ pisava nič ne škoduje v verskem oziru, je dokaz, da sede v odboru K. T. D. naši najboljši možje, naši največji znanstveniki na bogoslovnem polju! — Ušeničnika, Pečjak — itd.“! To je bil smisel Vašega dokazovanja! Seveda to ni noben dokaz! Kaj pomaga, če sedita oba Ušeničnika v odboru in konsorciju, če pa nimata v njem nobene besede, če je Kalan oziroma Cankar absoluten gospodar „Slovenca“, če predsednik ne skliče niti vsake kvatre odborove seje in če jo skliče, jo skliče potem, ko je tele že iz hleva! — V ta odbor spravite lahko vse profesorje moralke, pastirstva in dogmatike, pa Vam bo kljub temu „Slovenec“ ubijal katoliško disciplino med narodom! In zato gre! Saj vsi vemo, da „Slovenec“ ne uči direktno formalnih herezij, pač pa nam je ubil oziroma zelo onemogočil naše dušnopastirsko delovanje, ubil spoštovanje do duhovščine, razburkal duhove, da ne poznajo ne morale, ne resnice! To vemo mi, ki to čutimo na lastni koži.

Par dokazov! Po nekem članku v „Slovencu“ so se pogovarjali ljudje v železniškem vozu. „Dobro jih je dal te f...; po župniščih so delali najgrše grehe, zdaj jim je pa povedal.“ Govorili so še hujše reči, ki jih nočemo pisati! Kdo je kriv, da ljudstvo zmerja duhovnike z izdajalci, Nemci, krivoverci, da so klicali: Živjo vojska, da nas narod sumniči, da smo mi za vojsko?! Kdo je vrgel to bakljo med narod, ako ne časopisje iz K. T. D.! G. profesor, mi vemo, da takega pisanja kot katoliški duhovnik ne morete odobravati!

Učili ste nas, da moramo skrbeti za katoliško disciplino med ljudstvom! To pa ubija časopisje, ki ga zagovarjate! Nešteto slučajev Vam lahko navedem, ko je ljudstvo vpilo na župnika: „Nemec, za Nemca se je podpisal, „krivoverec, škofov nasprotnik, pa župnik še omenjal ni razdora v govoru z ljudmi. Nekoč je eden vprašal ime na razpolago —: „Odkod pa imate to?“ Pa je dobil odgovor: „V časopisih se bere!“ Da danes ljudstvo marsikje govori: „Duhovniki lažejo, vse časopisje laže, duhovniki so nas farbali,“ je kriva v prvi vrsti pisava „Slovenca“ in „Domoljuba“. Ljudje okrog „Slovenca“ sploh ne poznajo ljudske logike, ki tako sklepa: „Slovenec“ piše, da je Šusteršič, Lampe — izdajalec, da je vedno delal le za svojo korist, da se laže, da vodi deželo v propast itd.; — te so nam pa duhovniki iz prižnic priporočali, torej so nas duhovniki zapeljali. Tako sklepa pogosto priprosto ljudstvo, in zato se vedno pogosteje sliši: „Kdo bo še komu sedaj verjel, vsi se lažejo, najbolj pa duhovni,“ itd. — Ali ste brali g. profesor v „Slovencu“ oni članek, kjer piše, da so med „Slovenci“ tri poštene stranke: S. L. S., liberalna in socialno demokratska? Veste, kako nato ljudstvo sklepa? Torej sta socialno-demokratska stranka in liberalna tudi pošteni; — zakaj so nas pa potem duhovni proti njima poili v boj?! Mislim, da sedaj malo umevate, zakaj trdimo, da pisava „Slovenca“ in „Domoljuba“ škoduje veri in da za njo nekateri gg. v odboru K. T. D. niso prav nič odgovorni!

In še en nauk iz občnega zboru K. T. D.! Gospodje, ki imajo oči, da vidijo, so lahko spoznali, kje je strast! — Na polje zmerjanja, ki je odpočetka razdora, znak mladinske agitacije — ne moremo. Bila je prilika na občnem zboru, da bi se bili odkrito pomenili, pa niso pustili! Ipsi videant!

Agitirajte za „Novice“!

Brez krmila.

Kričava in vsakega uspeha prazna politika mladinskega vpitja je rodila doslej edino le „narodni svet“, ki je pa le senca tiste megle, v kateri tava danes slovenska politika.

O kakem pravem narodnem svetu ni govora, ker ravno narod nima v njem nič govoriti. Dalmatinci nočejo noter, zveza z drugimi Jugoslovani je le na papirju. Najbolj pa razsvetljuje vrednost takega „zastopa“ zadržanje socijalnih demokratov. Ti so prišli zraven, a niso pristopili. Posebno veliko je bilo mladinom ležeče na tem, da bi privabili socijalne demokrate, ki naj bi markirali „delavsko ljudstvo“, a socijalni demokratje izjavljajo, da jim ni na misli, sodelovati s tem „narodnim svetom“, kakor le v tistih stvareh, v katerih se z njim strinjajo, to se pravi, da bodo socijalni demokratje delali, kar bodo hoteli, se ne bodo za ta „narodni svet“ prav nič brigali, in samo toliko hodili zraven, da ga bodo komandirali.

Zanimivo je, kar so nadalje sklenili socijalni demokratje. Kar je glavno vprašanje pri vsaki novi državi, kako daleč segajo njene meje, bodo morali tudi Jugoslovani enkrat konkretno misliti in določiti svoji po samoodločbi nastali državi tudi njene meje. Socijalni demokratje razumevajo samoodločbo po svoje. Oni pravijo, da se bo meja bodoče Jugoslavije morala določiti v sporazumu z njihovimi bratskimi organizacijami v sosednih obmejnih pokrajinah. Torej nemški sociji bodo soodločevali pri mejah Jugoslavije! To bo samoodločba!

Ko bo torej tako po milosti nemških socijev Jugoslavija narejena, pa zahtevajo sociji, da mora pristopiti v internacionalno organizacijo. Delavska rdeča internacionala je socijalistični vzor, kateremu se naj pokori Jugoslavija. Narodni ideali mladinov naj izginejo v socijalističnem idealu internacionalizma.

Iz narodne fronte naj nastane enotna socijalistična fronta.

Tako si mislijo Jugoslavijo socijalisti in so tudi toliko pošteni, da to takoj javno povedo. To priznanje je vsekako hvalevredno, kajti danes, ko vpije na Slovenskem vse polno ljudi, ki z zavestjo lažejo in prisegajo na stvari, o katerih neresničnost so sami trdno prepričani, je velika čednost, če kdo najde pogum, da pove odkrito svoje mnenje brez modne fraze.

Dasi ima torej „narodni svet“ pred seboj jako temno bodočnost, in je ravno tako na nejasnem, kakor so bili prvi revolucionarni sveti na Ruskem, ki so pač znali državo razdreti, ne pa je zgraditi, se vendar že narodni „svetniki“ pečajo z jako delikatnimi vprašanji. Tak narodni „svetnik“ je dr. Vekoslav Kukovec, ki hiti Jugoslavijo spraviti v pravi tir, da ga ne bi kdo drugi prehitel.

V svojem poročilu o nalogah „narodnega sveta“ pravi dr. Kukovec: „Naš narod je prebistroumen, da bi sprejemal prazne pleve mesto zdravega zrna. Fraza ni brez pomena. Dobrotnik ljudstva je, kdor najde pravo besedo na pravem mestu, ki zna govoriti iz srca v srca. Proglasitev lastne države Slovencev, Hrvatov in Srbov je bila taka beseda na pravem mestu. Toda gorje mu, kdor postane kot voditelj naroda plitev v svojih besedah!“ Te besede, očitno izgovorjene na naslov dr. Korošca, niso brez podlage. Kajti kar se je zgrešilo v plitvosti in brezumnosti zadnje mesece, presega vse meje, in slovenski narod bi moral res poginiti, če bi moral zauživati vedno take pleve. Kar smo doživeli doslej na pijanih veseljih ob vnebovpijočih tiradah in puhlih, vedno enakih frazah brez

vsakega smisla za realno življenje, mora ljudstvo le poneumnjevat. Kdor je slišal pijane fantiče in deklice, kadar so se ponoči vračali z jugoslovanskih veseljih in plesov, ta je moral pač z grozo misliti na posledice take ljudske vzgoje, kakršno dobiva mladina od takih „voditeljev“, ki se laskajo le ušesom z brezvestnimi frazami.

Dr. Kukovec pravi, da narodni zastopne more sprejemati od nobene avtoritete nobenih ukazov. To stoji v poročilu o ustanovnem zborovanju „narodnega sveta“. Na tem ustanovnem zborovanju so bili duhovniki s prelatom Kalanom na čelu. Kako zagovarjajo ti gospodje to načelo?

Prišlo bo strašno razočaranje. Svobodomiselnih elementi se pripravljajo na to, da zase izkoristijo delo duhovščine in ga obrnejo proti cerkvi. Svobodomiselnici v Zagrebu že očitno pišejo, da jim je jugoslovansko gibanje preklerikalno. Duhovščina ima pravico samo narod seganjati in ga pripravljati za svobodomiselnice. Kadar pride do odločitve, pa mora duhovščina odstopiti, če neče biti vun vržena.

Poročevalec „Narodnega sveta“ je to v zaviti obliki dobro povedal. Hvalil je S. L. S., da je omogočila sestavo „Narodnega sveta“. Zraven je pa pripomnil, da se ta „Narodni svet“ ne briga za nobeno avtoriteto. Gospodje Kalan in tovariši so to mirno prenesli. Prebralo se je pozdravno pismo škofovo. Ali bi bil knezoškof pozdravil zborovalce, če bi bil vedel, da odklanjajo ti vsako, tudi cerkveno avtoriteto?

Iz te moke ne bo kruha. Mi mirno čakamo, ker imamo lahko vest. Mi smo izpočetka dalje neprenehoma dosledno zagovarjali pravo stališče, svarili in karali, koder je bilo treba, zato gledamo hladno nasproti dogodkom, ki prihajajo.

Grof Štefan Tisza proti notranjim sovražnikom monarhije.

Grof Štefan Tisza piše v listu „Igazmondo“ pod vzglavjem „Kaj je storiti“ proti defitistom in še posebno proti notranjim sovražnikom monarhije: Prenesti moramo vse strahote bitk tega strašnega boja do končne zmage in prestati tudi gospodarske preskušnje te vojne. Res, pravim, bi bili že na pragu miru, bi bili morda že vojno končali, če ne bi bilo posebno v Avstriji in žal tudi pri nas brezvestnih ljudi, ki iz narodove bolešči kujejo kapital za svoje malopridne namene in se ne sramujejo, povdarjati svoje zahteve po miru in paktiranju na način, po katerem izpodjedajo kakor črv drevo, moralno silo našega naroda in vzbujajo pri naših sovražnikih upanje, da bomo kmalu obupali in se zgrudili, in jih vsodbujajo k nadaljnjemu žilavemu boju. Z vsako besedo, z vsakim činom ti ničvredveži vedoma lažejo in goljufajo. Vedo, da lažejo, ko trdijo, da je naša želja po boju povzročila to strašno vojno. Pomagajo onim inozemskim hujskačem, ki delajo na to, da s takim obrekovanjem nahujskajo javno mnenje celega sveta proti nam. Vedo tudi, da trde neresnico, ko oznanujejo, da bi mi mogli v sedanjem trenutku z našimi sovražniki skleniti dostojen mir. Vedo, da so pri nas za to vsi pripravljeni in da so vsako našo mirovno ponudbo sovražniki porogljivo odbili, in končno tudi vedo, da ravno njihovo upitje ogroža mir. Z vsako svojo besedo vedoma lažejo in goljufajo, vedoma otežujejo položaj države, kar mora povečati naše denarne in krvne žrtve, našo bolešč in napor.

Razširjajte „Resnico“!

Iz zunanje jugoslovanske politike.

„Corriere della Sera“ proti italijanskemu ministru vnanjih zadev radi njegove politike napram Jugoslovanom in Čehom. — „Italija ve, da ne more dobiti vsega, kar želi.“ — Trumbičev teritorialni načrt za rešitev jugoslovansko-italijanskega spora. — Nesporazumljenja med Italijani in Jugoslovani. — Ostra časniškarska polemika.

„Hrvatska Država“ piše:

Še pred avdijenco dr. Trumbiča pri italijanskem kralju se je kazalo tuintam nezadovoljstvo italijanskih nacionalistov proti vnanjemu ministru Sonninu radi njegove jugoslovanske politike. Odkar pa se je nedavno Pašić mudil v Rimu, se je pokazalo to nezadovoljstvo v javnosti, osobito radi tega, ker je Pašić konferiral samo z ministrskim predsednikom Orlandom, ne pa tudi z vnanjim ministrom Sonninom.

Že takrat je bilo rečeno, da prvi zavzema koncilijantno stališče v jugoslovanskem vprašanju in da je on pripravljen se odreči prednostim, ki jih je dala londonska pogodba Italije naškodo Jugoslovanom, medtem ko Sonnino, pod vplivom iredentističnih ubeglih avstrijskih Lahov, ne popušča od londonske pogodbe. Italijansko časopisje večina zavzema v tem vprašanju pomirljivo stališče, želeč z Jugoslovani popolnega sporazuma glede teritorialnih in drugih spornih vprašanj. O tem vprašanju debatira sedaj italijansko časopisje. Ker samo Nemci v Nemčiji uživajo to dobroto, da čitajo liste tudi sovražnih držav, zato smo v tem slučaju navezani na njihova poročila o tem za nas zelo važnem vprašanju.

„Vossische Ztg.“ prinaša ta članek iz Lugana z dne 19. avgusta: V značilnem članku pod naslovom „Narodnostna politika in ministrstvo Orlando“. „Corriere della Sera“ ostro napada ministra vnanjih zadev Sonnina, očitajoč mu, zakaj da ni za Pichonom in Balfourjem, torej sledeč Angliji in Francoski, priznal Čehoslovakov za vojujočo stranko.

Vse Sonninove zasluge ga ne morejo niti najmanj opravičiti, da se ne bi njegovo delo podvrglo ostrim kritikam, ker tudi on ni nezmojljiv. Po prvih razgovorih med jugoslovanskim voditeljem dr. Trumbičem in italijanskim zastopnikom Torrejem je priznано, da je ustanovitev Jugoslovanske države v korist Italiji, ker je napérjeno proti avstroogrski monarhiji. Jugoslovanski kongres v Rimu se je izjavil v tem smislu in Orlando je sprejel sklep tega kongresa za svojega.

Iz vsega tega jasno sledi tendenca antantne vnanje politike, ki mora v bistvu biti sovražna Nemcem in Madjarom. Italija ve, da ne more dobiti vsega, kar želi. Italijani morajo dobro vedeti, da Avstrija ne bo nikdar prostovoljno pristala na zahteve londonskega programa. Nasproti temu mora Italija stati trdovratno na stališču, uničiti avstroogrsko monarhijo, in za to ji dobro služi narodnostna politika, ki pripravlja odpor v notranjosti monarhije in ki ga razvija.

Na tem polju ne sme biti nikakih dvoumnosti. Kdor se v tem vprašanju odkrito ne pridruži korakom, ki so že storjeni in ki ne vprašajo za razloge, ta dela svestno ali nesvestno za rešitev Avstrije. Teh vprašanj se mora zavedati Orlandovo ministrstvo, in „Corriere della Sera“ se vprašuje, da-li je ministrstvo Orlando kos vsem tem zahtevam časa.

Slični članek, ki pa v resnici Sonnina niti ne omenja, prinaša „Popolo d' Italia“ pod naslovom „Z Metternichom ali Mazzinijem“.

Članek v „Corriere della Sera“ je tem značilnejši, ker predstavlja prvi napad na vlado, ki je sledil po nekaterih mesecih s strani tega velikega lista. Napram temu ne bi bilo nemogoče, da se morda velik del kabineta, in ravno i sam Orlando, strinja s tem člankom. Z druge strani pa je zelo zanimivo opozarjanje na nacionalističnega zastopnika Forreja, ker je bil Forre, prejšnji rimski dopisnik „Corriere della Sera“, pred Tittonijem imenovan kot Sonninov naslednik.

„Frankfurter Zeitung“ se bavi v dveh člankih z Italijo in njeno slovansko politiko. V neki privatni brzojavki iz Lugana stoji, da se „Corriere della Sera“ bavi s sestankom obeh cesarjev v nemškem glavnem stanu, pa pri tem naglašajo nesoglasje in pomanjkanje enodušnosti antantnih oblasti v ruski politiki. Obenem napada rimski sodnik istega lista italijansko vlado in zunanjega ministra Sonnina glede njegovega držanja v vprašanju Jugoslovanov.

Zadnje dni je sprejel voditelj Jugoslovanov dr. Trumbiča italijanski kralj v glavnem stanu in je došlo očito do jako važnih razgovorov. Zdaj prihaja rimski dopisnik „Corriere“ in slavi z ene strani izjavo Balfourja o priznanju Čehoslovakov kot zavezniške oblasti kot zmago italijanskega zadoščenja, in sicer v boju za razsulo monarhije. Istočasno pa napada italijansko vlado, zakaj ne razširi politike napram Čehom tudi na druge narodnosti v monarhiji.

Že maja meseca je dala Italija koncesije, podpisavši neko konvencijo s Čehi, ki sta jo sklenila ministrski predsednik Orlando in zastopnik češkega Narodnega sveta polkovnik Stefanik. Ta konvencija je šla dlje nego Balfourjeve izjave in je dosedaj neobklavljena. Značilno pa je, da ta pogodba ne nosi Sonninovega podpisa.

Vobče je politika antante, imenoma Italije, napram ostalim narodnostim monarhije povsem različna nego le napram Čehom, tako da nima organskega edinstva in da ne more roditi zaželjenih sadov. Vsled tega nedostatka je italijanski narod zelo nezadovoljen in tega niti ne taji. Italijanska vlada ni znala nasledovati narodnostne politike v oni smeri, kakor to narod v Italiji želi. Orlandovala politika da ni več na višini onega navdušenja, s katerim je bila spremljana. Zato je zadnji čas, da opusti vsa kolebanja in nesigurnosti in da začne s pozitivnim delom v narodnostni politiki.

Za člankom v „Corriere“ se pojavljajo tudi v drugih predalih laškega intervencionističnega časopisja napadi na vlado radi needinosti v vprašanju nacionalistične politike. Tako „Popolo d' Italia“ ognjevitno napada Sonnina, ker se je dal zavesti prilično priznanja Čehoslovakov po Angleški. „Corriere della Sera“ prinaša izpod peresa svojega rimskega dopisnika uvodnik, iz kojega sledi, da vlada med Orlandom in Sonninom nespornostno radi narodnostne politike, a imenoma radi tega, da-li naj se odreče Italija enemu delu onih koncesij, kakor so sklenjene v londonski pogodbi, in sicer v to svrhu, da pride do soglasja in sporazuma z Jugoslovani ter da v bodoče izgine vsaka nezaupljivost napram Italiji. „Corriere“ naglašajo, da je to vprašanje poleg vojne najvažnejša skrb italijanskega naroda, pa da se to vprašanje dozda ni moglo svobodno pretresati, ker ljudje, ki smatrajo Sonnina za nepogrešljivega in nenadomestljivega, mesto vsake stvarne kritike napadajo po inkvizitornih metodah.

„Corriere“ potrjuje dalje, da se vrše med Italijani in Jugoslovani razgovori glede teritorialnih vprašanj. Dr. Trumbič in italijanski zastopnik della Torre sta izdelala v Londonu in tudi prilično kongresa zatiranih narodov v Rimu, načrt, ki medtem še ni

sprejet, ampak je njegov sprejem odgojen do konca vojne.

Italija je namreč samo na oni način splošno priznala ustanovitev Jugoslovanske države po razpadu Avstrije, izjavivši se, da je to v interesu italijanske politike, ker so Jugoslovani s svoje strani samo obljubiti, da bodo sodelovali v tem, da se realizirajo predpogoji končne zmage. Nadalje graja „Corriere“ vlado, da se povsem neodločno drži napram organizacijam slovanskih in rumunskih legij in da jo vodijo zastarela legitimistična načela, a ne sodobno nacionalistično umevanje.

Druge napake vlade isti list le omenja; iz cele tendence članka pa se vidi, da vladajo med Jugoslovani in Italijani neka nespornostna razkrinkati vso politiko, ki gre za razkosanje in za razsul Avstrije.

Vsak dan najnovejše vesti prinaša dnevnik „Novice“. Naročite ga takoj! Naročnina znaša za pol leta 20 kron, za četrt leta 10 kron. Naročnino je pošiljati Zadrugi tiskarni v Ljubljani.

Razdor na celi črti.

Že v št. 35 „Resnice“ je bilo opozorjeno, kako se zlasti na Hrvaškem dviga liberalizem in protikatoliški duh z vso svojo silo zoper krščanstvo. Na izvajanja „Hrvatske Njive“ so odgovorile „Novine“, glasilo hrvaških mladincev, v šesterih podlistkih. — Uredništvo H. N. biča v broju 32. slog, v katerem so bili ti odgovori pisani. „Novine“ — tako piše uredništvo — „glasilo hrvatske katoliške moderne, odgovarjajo v šesterih podlistkih na naš uvodnik ‚Za slobodu nauke‘ in na članek ‚Klerikalizem i sloboda‘ (Hrv. Njiva br. 30.) s takimi psovskami, da se ne bojimo samo za svobodo nauka, ampak tudi za našo civilizacijo, ker bi mogel ton te krščanske gospode prevladati v našem javnem življenju. Polemiko je začel docent modroslovja dr. Zimmermann s tem, da nas imenuje ‚rabijatno protikulturno maso‘, in nam očita, da ima naše pisanje ‚značaj duševnega barbarstva!‘ — Dr. Zimmermannu se je pridružil v ‚Novinah‘ dr. Bohačevski, ki se je sprivil posebno še na J. Demetroviča, katerega imenuje ‚kesizuba in pestizuba‘ ter pravi, da bi se mu moralo ‚položiti za vrat leseno poleno in nanj obesiti težek kamen, da bi ga nosil po vaseh sebi v zasmeh in sramoto.‘ „Po njih besedah jih boste spoznali“, tako zaključuje uredništvo H. N. svoj zagovor.

Tudi Demetrovič sam se je v isti številki oglasil. Pravi, da noče podati novih dokazov za splošno poznano tezo, da klerikalizem ne more biti nositelj borbe za svobodo, temveč hoče s svojim člankom le to doseči, da bi se od hrvaške strani rodil odpor zoper spletke klerikalcev, ki so naperjene zoper narodno edinstvo. V svojem dopisu napada predvsem poziv biskupa dr. Mahnič, kjer kliče vladika Hrvatov in Slovencev, da naj delajo za ujedinjenje pravoslavni Jugoslovanov. Najbolj značilne so pa Demetroviču besede „Hrvat. Straže“, ki se glase: „Z radostjo smo slišali, da se je v ta namen vršila posebna anketa za to misionarsko misel na Balkanu s strani Slovencev in Hrvatov na letošnji velikonočni pondeljek pri presv. ljubljanskem škofu dr. B. Jegliču. Vsi katoliki se moramo živo prizadevati, da se naša katoliška cerkev razširi na Balkanu.“

„To je Mahničovo ‚odposlanstvo ujedinjenja‘, resnično pravi nemški Drang nach Osten, po vzoru Stadlerjevega dela v Bosni! To je politika Mahnič-Bauer-Jeglič-eva, ki

se samo skriva pod plaščem Jugoslovanstva, da bi bolje vspela, a v bistvu je le orožje vaticanske propagande za pokatoličanje Balkana! Žalostno je samo, da je med nami dosti lahkovernih ljudi, ki tega ne vidijo.“

„Zakaj vse to pišem?“ vprašuje Demetrovič. „Ali zato, da dokažem, kako je potrebno, da ‚Hrv. Njiva‘ kritično zasleduje delo naših klerikalcev, kar ne delajo naši javni organi? Ali mogoče zato, da bi motil ‚sklad‘ med liberalnimi Jugoslovani, ki stoje na stališču zagrebške deklaracije, in med Mahnič-Jegličevo politiko, ki noče in ne more opustiti majniške deklaracije? Ne, za vse to mi ni mar. Meni je samo zato, in to si štejem v svojo narodno dolžnost, da se poskus, zanesti razdor zaradi vere, s hrvaške strani takoj razbije, in da se ne bi porodila misel med srbskim delom našega naroda, da se hočejo Hrvatje, prepričani pristaši narodnega edinstva, dopustiti brez najodločnejšega boja spletke imperijalističnega rimskega klerikalizma.“

Zakaj kakor je našemu narodu nevaren nemški Drang nach Osten, tako mu je tudi nevaren rimski Drang nach Osten, še več, ta mu je še bolj nevaren, ker meri na to, da bi razdril temelj in pogoj ujedinjenja in osvobodjenja Jugoslovanov — naše narodno edinstvo. Zato zopet: „proč od klerikalizma.“

Še na en pojav moramo opozoriti. Glasilo srbske koalicije „Hrvatska Riječ“ se je v št. 215. tudi oglasila k besedi in se spopadla s hrvaškimi mladinci, napada škofo in katoličane zaradi njihovega delovanja. „Novine“ se v št. 179 bore zoper te napade.

Kakor vidimo se je v kljub oportunističnemu gospodov mladih struj že vnel boj med dvojnim svetovnim naziranjem, med svobodnim edinstvom in katoličanstvom. Mi se ne čudimo temu. Saj smo že od začetka pobratimstva katoliških strank z liberalnimi v svrhu narodnega delovanja povdarjali, da bo do tega prišlo. Čudimo se le, da mero-dajni krogi tega pojava nikakor nočejo videti, ampak še danes žive v prepričanju, da bodo s svojim nastopom in delovanjem pridobili za vero elemente, ki vere več nimajo, ali jo pa nikdar niso imeli. Pribiti moramo, da tudi narodnostna misel ni med nami dovolj močna, da bi trajno v miru družila nasprotujoče si stranke. Zato se je začel razpad enotnega nastopa za narodno stvar prej, kakor smo pričakovali. Kaj nam bo prinesla prihodnost, ako bo še nadalje vodila jugoslovanske narode mladina, si vsak lahko ustvari resnično sodbo.

Pa tudi v političnem oziru je sedanjí boj na Hrvaškem zelo poučljiv, ker nam kaže, kaj sta dr. Korošec in dr. Cankar v Zagrebu podpisala. Ne majniške deklaracije, ampak čisto nekaj drugega. Gospoda, ali ni tako? Pa menda ja ne izdajamo skrivnosti, ki so že dolgo znane?!

Veleizdajalec dr. Franjo Po- točnjak moralno odgovoren za grozote v Odesi.

(Iz govora dr. Horvata v hrvatskem saboru.)

(Dalje.)

Hodni bataljoni.

Vsaki dan so zbirali in odpravljali hodne bataljone iz dveh vasi poleg Odeše, kjer je bila nastanjena jugoslovanska divizija. Na čelu in na častnih mestih so korakali Srbi, prostovoljci in „slabosilci“, v popolni vojni opremi, s puškami in bajoneti, pod srbsko zastavo; v sredi pa so bili Hrvati in Slovenci brez municije.

S tem so hoteli pred odeskimi Jevreji in Bulgari, ki so bili dobro poučeni o taj-

nah „Kanatnega zavoda“, manifestirati srbstvo. Pa ravno v teh hodnih bataljonih so pokazali Hrvatje in Slovenci svojo narodno zavednost in zvestobo habsburški hiši s svojo krvjo — ne samo pred Bulgari in Jevreji, ampak tudi pred Odeso, pred ruskimi vojnimi krogi in pred celim zastopstvom zavezniških osrednjih držav. V krvavem uporu, s tem obsojeni na gotovo smrt, so Hrvati in Slovenci obračunali z infamnimi in gnusnimi sjavlji Srbstva.

O prvem uporu na Kulikovem polju je dobil poročila od civilista očitca in od vstašev samih Hrvat učitelj Slavko Felja, ki ja takoj za prostovoljcem Grčevićem pobegnil v ujetniški tabor.

„Poslali so v vas hodni bataljon. Na čelu in za čelom, srbske prostovoljce z municijo in puškami, v sredi pa Hrvate in Slovence s puškami brez streliva. Legijonaški oficirji so stopali na določenih mestih z golimi sabljami, svečano. In tako so došli na Kulikovo polje. Na pustem Kulikovem polju je vzkipela v Hrvatih in Slovencih naša kri. Obstanejo. „Živela habsburška monarhija! Živela hrvatska in slovenska domovina! Živijo kralj in cesar Fran Josip I.“ so zaorili sužnji. Bilo je to ravno tiste dni, ko je ležal naš blakopokojni kralj in cesar na mrtvaškem odru. Hrvati in Slovenci so mu izkazali poslednjo čast.

In kakor levi, držeči puške za cevi, so jurili proti svojim mučiteljem z bojnim krikom: „Živijo cesar in kralj!“

Strašen je bil ta bojni krik. Srbi, ki so imeli vsi nabite puške in ostre bajonete, se niso upali spopasti. Razkropili so se. Junaki so ostali sami in dali dalje duška temu patriotičnemu navdušenju, slaveči vladarja in domovino.

Srbi so se vrnili s kozaki. In kozaki so jezdec na svojih lahkih konjih, streljali na vstaše v salvah... Prostovoljci pa so jih podpirali z ognjem... Četa vstašev brez streliva je zakrvavela in umirala ter še v smrtnih bojih izkazovala čast svojemu zakonitemu vladarju: „Živijo kralj in cesar Fran Josip I.“

S tem se je doseglo le, da je bilo polje okrvavljeno; in vstaši pa, ki jim je bila usoda mila in so preživeli to grozo, pa je poslala ruska vojaška oblast na prisilno težko delo...

Krvavi dogodek na Kulikovem polju, ki je bilo daleč zunaj mesta — so skušali Srbi prikriti in so še dalje, a z večjo paznostjo odpravljali hodne bataljone.

Grčević se je rešil od 1. srbske čete in „Kanatnega zavoda“ obenem z domobrancom Jankom Haraminom 25. dom. pp., s tem da se je skrtil v neki ujetniški tabor, podkupivši preje Rusa, poveljnika tabora, s svojimi zadnjimi avstrijskimi novci in novimi čevlji, nakar je zaman prestopal prage ameriškega konzulata in štaba ruskega vojnega ozemlja.

V tabor so sprejemali, dasi bolj redko, tudi Hrvate in Slovence. Bilo je več takih, ki so se oteli svojim mučiteljem in okrvavljeni došli k ruski oblasti.

(Dalje prihodnjič.)

Politični pregled.

Velika bitka na zapadu med Angleži in Nemci se nadaljuje. Nemci se sicer počasi umikajo, vendar njihova izguba na ozemlju ni velika in znaša približno eno tretjino ozemlja, katero so si bili osvojili letošnjo spomlad. Še manj se pa more govoriti o kakem prebitju nemške fronte. Splošna sodba je, da se bodo Angleži in Francozi v doglednem času izkrcavali, če bodo dolgo ponavljali svoje napade brez vsakega obzira na silne izgube.

Da si pridobi novega zaveznika, je poskusila antanta zvabiti Španijo na svojo stran. Španska vlada se je pritožila pri nemški, da so nemški podvodniki potopili preveč španskih ladij in je zahtevala zato, da Nemčija ne potaplja več španskih ladij, oziroma da nadomesti potopljene španske ladije z nemškimi, ki leže v španskih pristaniščih. Nemška vlada je Španski zahtevi ugodila, in Španija bo ostala še nadalje nevtralna država.

Na Angleškem se pripravljajo na nove volitve v jeseni. Te volitve se bodo vršile na kar najbolj široki podlagi. Volilo bo nad 20 milijonov mož in prvič v angleški zgodovini tudi ženske, ki bodo imele okrog 8 milijonov glasov. Sedanja angleška vlada hoče doseči z razširjeno volilno pravico namen, da se izreče večina ljudstva za vojsko, in bo poskusila z vsemi agitacijskimi sredstvi dobiti večino. Na Francoskem vojno razpoloženje ni več tako živo, kakor je bilo nekdanj. Dokaz temu so nasilne odredbe francoske vlade proti „defaitistom“ (reci: defetistom), to je ljudem, ki omagujejo, ki so trudni in siti vojske. Zlasti močna je mirovna struja med socialisti, ki utegnejo postati sedanji vladi prav nevarni.

V Italiji se koljejo zaradi Jugoslovanov. Vnanji minister Sonnino hoče Avstrijo razbiti in velik del Avstrije, ki je naseljen od Jugoslovanov, zediniti z Italijo. On torej noče nič slišati od samoodločbe narodov in Velike Srbije. Notranji minister Orlando pa, katerega podpira veliki laški list „Corriera della Sera“, se zavzema tudi za razbitje Avstrije, a ne zahteva velikega dela Jugoslovanov, kar kratkomalo za Italijo, ampak nas hoče razdeliti na podlagi sporazuma... Za nas je oboja politika pogubna, ker nas hočejo deliti. Če nas dele sporazumno ali s silo, je vseeno, ker delitev je delitev. Prepričani pa smo, da do delitve nikdar ne bo prišlo, ker Avstrija še vedno stoji in bo tudi stala.

Stala bo naša država toliko trdnejša, kolikor prej se prenovi. Pravijo, da pripravljajo sedanji ministrski predsednik Hussarek več načrtov za prenovitev ustave. Avstrija naj postane federativna država. Beseda „federativen“ pride od latinske besede „foedus“ (fedus), kar pomenja zvezo. Monarhija naj bo torej zvezna država, ki bi sestojala iz več držav. Vsak narod bi imel svojo državo, v kateri bi o svojih narodnih rečeh samostojno odločal. Skupne zadeve, kakor vladar, denar, vojaštvo, prometna sredstva itd. bi pa bila skupna. Za tako preuredbo države so se izrekli tudi nemški socialni demokratje. Samo nemške meščanske stranke se še nekaj kujajo. Ker je pa tudi Nemčiji mnogo na tem ležeče, da postane naša država na znotraj močna in trdna, ker samo taka država ima pomen kot zaveznica, zato je upanje precej veliko, da se bo resno pričelo z delom. Preuredba Avstrije bi bila lep korak na poti do miru, ker bi se potem odtegnila podlaga za hujskanje proti Avstriji pri antanti, češ, da je Avstrija država zatiranih narodov. Prenovljena Avstrija bo pa morala imeti in bo imela pravice in prostor za vse.

Ali ste že pridobili novega naročnika našemu dnevniku „NOVICE“?

Dnevne vesti.

Ne bojmo se! Malodušnih ljudi nikjer ni premalo. Tudi v trafikah ne, ne v kavarnah, ne v mestu in ne v deželi; povsod jih je dovolj. Tudi med našimi pristaši. Le pogledjmo v trafiko, kjer se prodajajo „Novice“ ali „Resnica“. Naš somišljenik, poštena duša, bi rad kupil „Novice“, pa jih ne kupi. — ker stoji še kdo drug poleg njega! „Bog, če bi ta in ta tudi vedel, da sem „narodni izdajalec!“ — si misli — in odide! Zato ga je strah; po nepotrebnem strah. Ali v kavarni, čisto isto. Če ga gleda le en mladinec ali „Jugoslovan“, si ne upa seči po listu! „Maroder in fronder Ti bodo rekli, rajše pusti!“ — pravi v svojem strahu in če mladinsko-liberalna družba zahteva, da morajo „Novice“ iz kavarne ali gostilne ven, je že veliko, če naš somišljenik samo molči, če ni sam najbolj glasen, čeprav ne iz prepričanja, ampak ker se boji tistega slavnega „kaj bodo pa rekli!“ In če bere mariborsko „Stražo“, kjer stoji zapisano, da „kdor je zatajil naš narod, kdor je bil denuncijant, na kratko; kdor je bil v taboru naših nasprotnikov in zatiralcev naj čuti to, kar smo morali čutiti dosedaj mi“ — že vidi postavljene vslice in vrvice, katero mu bodo Jugoslovani zadržali za vrat, če bo javno bral „Novice“ ali pa „Resnico“! Obleze ga kurja polt. „Vrag, če bi to postalo res tako! Kaj bo potem? Visel bom, visel!“ — Mi pa pravimo: Nihče ne bo visel. Ravno tako bo, kakor je bilo takrat, ko so se pojavili prvi klerikalci. Koliko so trpeli takrat najbolj dostojni ljudje, če so hodili javno v cerkev! Kako so jih zasmehovali, če so dali tudi duhovniku prijazno besedo, kako so grdili katoliško časopisje! Ravno tak terorizem, kakor je vladal takrat, vlada tudi danes, prepričani pa smo, da bo vspeh ravno tak! Ali pa še boljši, ker je terorizem hujši. Zato pravimo: Le nikar strahu! Le nastopajte javno in ne dajte se motiti. Kdor zastopa pošteno stvar, kdor zastopa pošteno deklaracijo v avstrijskem smislu, tem se ni treba skrivati za plotom! Naj mirno pokaže tudi v javnosti, kdo je, kaj hoče, zakaj dela in zakaj sedaj — trpi! Brez trpljenja in boja ni zmage! Torej: ne bojmo se!

Nečuvveno obrekovanje. Iz Krškega nam pišejo: Tu se širijo velike laži. O dr. Šusteršiču trosijo, da je on kriv, da se živina rekvirira, in sicer, da je on „ponudil“ še dvakrat več kranjske živine, nego jo je vojaštvo zahtevalo. To je govorila celo na glavarstvu uradna oseba. Takega uradnika treba pibiti. Znano je vendar, da se je ravno dež. glavar dr. Susteršič ves čas boril proti rekvizicijam in se imamo le njemu zahvaliti, da še tako izhajamo na Kranjskem.

Čudna „jugoslovanska“ edinost. V Napreju razlaga člankar naloge socialnedemokratske stranke napram „Narodnemu svetu“. Člankar pravi: 1. Sodelovati v Narodnem svetu v vseh točkah, s katerimi se strinjamo. 2. Delati na to, da se čimprej vrši jugoslovanska socialistična konferenca, da se glede jugoslovanske države doseže sporazum ter da se napravi enotna jugoslovanska socialistična fronta, ki naj v vseh teh vprašanjih enotno nastopa. 3. Iskati sporazuma z obmejnim bratskimi strankami glede bodočih narodnih mej. (torej z Nemci.) 4. Delati z vsemi močmi za obnovitev delavske internacionale.

Smešno. Ko sem čital v „Slovcu“ po volitvah v KTD, da je s tem, ker je lista mladinev dobila večino, rešeno tudi narodno vprašanje, — sem se pošteno smejal. Kakor da bi starejši duhovniki ne bili narodni! — Ali je samo tisti naroden, ki danes vpije: Živijo, ali pa Bog in narod? Tiste čase smo vendar že preživeli, ko smo kot mladi dijaki mislili, da bomo z vpitjem

delali za narod. Sploh pa, koliko je večina teh mladih rodoljubov res že storila za ljudstvo? Nič — odgovor je kratek. Od samega kričanja narod ne bo sit.

Kam plovemo? — Piše se nam z dežele: Mladini — nekateri seveda — letos prvič niso imeli povodom rojstnega dne Njegovega Veličanstva slovesne službe božje, ampak so šli preko nje na dnevni red, kakor da bi cesarja ne poznali, da si je v cerkvenem koledarju služba božja na dan rojstva ali pa prihodnjo nedeljo ukazana z zahvalno pesmijo. Tudi je bil „Slovenec“ v tem oziru letos zelo mrzel, kar se je splošno opazilo, nobenega pozdrava, nobenih čestitk, samo suho poročilo. Saj se razumemo. Kam nas bo pripeljal — cankarizem?

Slomškarje vabi „Narod“ naj se združijo z liberalnimi učitelji proti deželni odboru. Res lepo! Kar se je s težkim delom ustvarilo, vse naj podere mladizem, da triumfira — liberalizem!

Pomenljiv vzdih. Neki znamenit gospod zapazi na mizi časopis „Resnico“ in dnevnik „Novice“ ter vzdihne: Torej ste še vedno naročeni na „Resnico“ in „Novice“! — Na to se da odgovoriti: a) Torej ste še vedno naročeni na „Slovenca“ in „Domoljuba“! b) Torej se še do sedaj niste naročili na „Resnico“ in „Novice“! — c) Kam privede človeka strast!

Kdo laže? To zanimivo vprašanje je sprožil bivši dunajski župan dr. Lueger na shodu zgodovinarjev na Dunaju. Ko jih je dobro pogostil v mestni hiši, jim je povedal tudi nekoliko grenkih ter jim priporočil, da naj zgodovinarji nikar ne širijo zgodovinskih laži. V odgovoru je tajni arhivalni svetnik ldr. Billon branil zgodovinarje, češ, da oni ne širijo laži, ampak sodobni žurnalisti. Časnikarje je pa nato branil dr. Vergani, češ, da časnikar, ki mora z največjo naglostjo delati, nima časa, vsake stvari do konca preiskovati; zgodovinarji naj časniške vire študirajo in v njih ločijo resnico od strankarske tendence. — Naši znani zgodovinarji naj toraj nepristransko preiskujejo — kdo aže? — Ali „Resnica“ in „Novice“ ali pa „Slovenec“ in „Domoljub“.

Polzkušni zbljžati katoličane in ortodoksne. Tednik „Petrus Blätter“, ki izhaja v Trier-ju je prinesel v št. 46, stran 356 sledeči dopis: Pomenljiv poskus zbljžati katolike in ortodoksne. V dopisu čitam: Iz Zagreba je prejela dunajska Information sledeče zanimivo poročilo. Tukaj se je vršila razprava med katoliškimi bogoslovci ter ortodoksnimi teologi iz Karlovca (Syrmiu). Razgovor — kolikor se je zvedelo — je bil povoljnega uspeha. Zborovalci so se zjediniili v principu, da nameravajo izdajati časopis, katerega namen bodi pripraviti pot za zjedinenje) ideja, za katero je gorel in deloval že veliki papež Leon XIII. Treba je pripomniti, da je tukaj že pred 20 leti pod vodstvom znanega učenjaka in profesorja Dr. Bresztinskyja, velikega prijatelja škofa Strossmayerja, izšel časopis „Balkan“, kateri list naj bi deloval v smislu zedinjenja obeh cerkva. Mnogi v tem gibanju opažajo neko politično tendenco. Sedanje dobo, ko se je jugoslovanska politika tako razširila, smatrajo duhovniki kot pripraven čas, doseči edinstvo tudi na cerkvenem polju. O tem predmetu so v zadnjem času izšli nekateri članki v tukajšnjih „Novinah“, ki so glasilo metropolitna, nadškofa dr. Bauerja. V „Novinah“ poskuša znani škof iz Velije, dr. Mahnič dōkazati, kako se je vsled majniške deklaracije in nove politične struje okreplil katolicizem, ker so vsi Slovenci katoliški. Odveč bi bilo pripomniti, kako se te nove ideje škofa dr. Mahniča našle malo odmeva pri liberalnem časopisju, tako n. pr. „Hrv. Rieč“, glasilo srbskohrvaške koalicije. —

Kakšno prihodnost bodo doživeli imenovani zanimivi poskusi je treba pač mirno počakati in razvoj previdno zasledovati.

Zanimivo. Časnik „Ave Maria“, ki izhaja mesečno v Lincu, je prinesel v julijski številki naslednjo novico. — Kardinal in nadškof Amette iz Pariza se je pri svojem zadnjem pohodu v Rimu pri avdijenci pri sv. Očetu izrazil sledeče: Duhovščina moja in jaz smo v prvi vrsti Francozje. Sv. Oče pomenljivo odgovori: Vaša duhovščina in Vi morate biti v prvi vrsti katoliški, apostolski. — Kardinal se je nato molče poklonil sv. Očetu in brez očetovskega blagoslova je kardinal s svojim tajnikom zapustil večno mesto Rim. Sovražniki cerkve bodo hvalo izrekli „odločnemu“ cerkvenemu dostojanstveniku, ako je vse istina. Odgovor sv. Očeta pa daje obilo gradiva za premissljetanje mnogoterim v zadnjem času prizadetim. Zopet brez komentarja, ker je stvar jasna.

Po francosko. V mestu Lyonu je vlada sezidala za francoske pagane pagodo (paganski tempelj). Bonc (peganski duhovnik) je opravil mrtvaške molitve za anamite, ki so bili padli na Francoskem. Anamitski vojaki ter delavci so bili prosti, da so se udeležiti zamogli molitev za ranjkimi. Za katoličane je pa bila celo binškočna nedelja naveden delaven dan. — In pri nas mnogi komaj čakajo, da bi zavlada v vsem francoske razmere. Ali bodo takrat katoliški duhovniki — mladini — tudi posnemali francoske duhovnike in bodo samo po ulicah korakali z brevirjem v roki in nič več? Vse drugo bodo pa prepustili Gospodu Bogu. Lahka taka služba v dobi, ko narodnost nadvladuje vsako prepričanje!

11 prazničnih dopustov na leto za moštvo. Poslancem, ki so intervenirali radi vprašanja prazničnih dopustov za moštvo, je minister za deželno brambo Czapp odgovoril, da so centralna vojaška mesta odredila, da dobe moštvo vseh veroizpovedanj 11 praznikov prostih, v kolikor dopuščata služba. Katoličani imajo za Veliko noč 2 in pol dneva prosto. — Upajmo pa, da ne bo vsled stavka „v kolikor dopuščata služba“ ktero „veroizpovedanje“ prikrajšano, kako drugo pa priboljšano.

Pisma, dopisnice in pošiljatve daril za avstroogrske vojne ujetnike na Ruskem se od sedaj naprej lahko pošiljajo potom Nemčije. Istotako so tudi dovoljene enake vrste pošiljatev vojnih ujetnikov iz Ruskega.

Agitirajte za „Novice“.

Gospodarske vesti.

Za varstvo kmetijskih interesov. Nedavno se je vršila skupščina zastopnikov kmetijskih okrajnih društev v Severni Češki, kjer so sprejeli predlagane točke enoglasno. Tu jil na kratko omenimo: 1. točka zahteva, da se kmetu prizna kot samopreskrbovalcu dnevna kvota 600 g žita ali 500 g moke na dan. 2. točka zahteva odpravo krivičnih hitrostnih premij pri oddaji kmetijskih pridelkov. V 3. točki zahteva pravilno tolmačenje letošnje naredbre o oddaji žita. 4. točka zahteva splošno odpravo pritiskanja na kmetijsto. 5. točka izraža protest proti raznim previsokim oddajnim kontingentom za seno in slamo. 6. točka zahteva pospeševanje za povzdigo produkcije. 7. točka hoče priznanja višjih pridelovalnih stroškov. 8. točka zahteva, naj se odločijo maksimalne cene tudi za one potrebščine, ki jih kmet mora kupovati. 9. točka zahteva odpravo prisilne mlačve. 10. točka zahteva, da se samopreskrbovalcem takoj izdajo mlevske izkaznice.

11. točka hoče pravilnega rajoniranja mlinov sporazumno z zastopniki kmetijstva. 12. točka pozivlje vlado, da dodobra pojasni, da se cene kruhu niso dvignile zaradi nekoliko zvišanih prevzemnih cen v Avstriji, marveč, da so temu vzrok cene v tujini nakupljenega krušnega žita. 13. točka zahteva uvedbo kontingentiranja in pravilne dobave onih predmetov, ki jih kmet kupuje. 14. točka zahteva uvedbo vojnogospodarskega ministristva. 15. točka hoče takojšnjo odpravo vseh vojnogospodarskih central. 16. točka zahteva, da se uravna promet z vsemi potrebščinami potom občinskih, okrajnih in deželnih gospodarskih uradov. 17. točka zahteva mobilizacijo in organizacijo vseh proizvajajočih delavnih moči ter zmanjšanje prehranjevalnega stanja vojske pri obdržanju potrebnega bojnega stanja na fronti. 18. točka zahteva oprostitev od vojne službe za lastnike kmetijskih in obrtnih obratov kakor tudi za posamezne obrate potrebnih obratnih in delavnih moči. Dani se! Povsod se kaže v odločnih nastopih, da se je kmet zdramil. Tudi našemu kmetu so se odprle oči, kmetijska organizacija tudi pri nas ni tuja. Toda še bolj se je treba združiti, še bolj strniti kadar gre za kmečke koristi. Berite stalno liste, ki se pišejo za vas, berite stalno in prevdarno liste, ki vam poročajo o kmetijskem gibanju ne samo pri nas doma, ampak po celi državi in izven nje.

Ogrski prehranjevalni minister proti prisilnemu prehranjevanju. Princ Windischgrätz — ogrski prehranjevalni minister — se je izrazil, da se glede pred kratkim toliko razburjenja izzivajočim govoricam o prisilnem pridelovanju ne sme misliti strogo na pomen besede, ter, da je le z ozirom na splošno pomanjkanje delavnih moči in raznega materijala potrebna nekakšna organizacija pridelovanja.

Ogri za izboljšanje valute. Nek ogrski list piše: „Poizkusi Ogrske za izboljšanje valute so trajno živahni, četudi ne vedno uspešni. V ta namen dogovorjeni program za izvažanje lesa je vsled sedanjih prometnih težkoč odpovedal, kakor tudi se načrt za izvoz ogrske vina v Nemčijo ni obnesel zaradi uvoznih težkoč, ki so jih znali nemški vinogradniki izposlovati od vlade. Zato se sedaj kuha v deželi neverjetno velike množine konjaka. Uvoz konjaka v Nemčijo ostane odprt, zanj se bodo prejele znatne vsote, ki bodo zboljšale valuto. Tudi na velikopotezen izvoz cementa se misli, a tozadevna dela še počivajo. Da se ne bi izpustilo nobene možnosti za zboljšanje valute, se tedaj mnogo razmotriva izvedba uspešne akcije z ozirom na papriko (v Avstriji že dobivamo stolčeno opeko; op. prev.) Najbrže bo malo znano, da se na Ogrskem v „paprikovi obljubljeni deželi“ že v mirnih časih ni pridelalo toliko paprike, da bi bila krita domača potreba. Velike množine paprike se je uvažalo iz Turčije, Španije in celo iz Indije. Ta uvoz je znašal v zadnjih letih že celih 74 vagonov na leto (zato so bili madžarski vojaki tako „higig“; op. prev.). Ker pa stane vagon paprike 300.000 K, je ta uvoz valuto še posebno slabil. Že samo za uvoženo papriko je bilo treba, v našem denarju računano, 22.200.000 kron dati v tujino. Po vahuti možnih dežel pa so za tak uvoz potrebne še mnogo višje vsote. Da se otresemo njegovega vpliva so interesi napravili „Prvo ogrsko preizkuševališče za papriko“ in so ga podarili državi. Od tu gredo potem novi načrti. Že en oral polja da na leto 500 kg pridelka torej 15.000 kron v denarju. Od tega ena družina lahko živi. Nedvomno bo med vračajočimi ujetniki in svobodnimi municijskimi delavci najti interesentov, da bo mogoče z večjim pridelovanjem stopnjema dragi uvoz popolnoma izločiti. S tem se

valuta deloma izboljša takorekoč sama od sebe."

200 železnišk. voz sladkorja za Švico. Bernski "Bund" poroča, da odpošljejo v jeseni 200 železniških voz sladkorja iz Češke v Švico. Samoposebi se razume, da bi to ne bila nobena senzacija, če bi bil mir. Ta transport sladkorja ima samo ta namen, da popravi našo valuto v inozemstvu. Pri nas pa je znatno pomanjkanje sladkorja, ali pa se moramo posluževati saharina, dočim jedo v Švici naš sladkor, ki bi ga morali mi dobiti.

Nemci ne bodo več kadili cigar? Nemška centrala za vojne dobave tobacnim trafikam naznanja, da bo zaprla tobačne tovarne in odpustila delavce do konca leta, ker so izčrpane tobačne surovine. — To se pravi, da Nemci ne bodo več kadili cigar?

24.000 hlebov kruha — izginilo. V Pragi vzbuja spor med vojnožitnim zavodom in magistratom veliko pozornost. Zadnji čas je namreč brez sledu izginilo 24.000 hlebov kruha. Zanimivo bo, kako se bo ta stvar pojasnila.

Sladkorno repo dovoljeno kupiti na Kranjskem. Od urada za ljudsko prehrano je prepovedano kupiti sladkorno repo. Za Kranjsko, koder se je pa repa doslej še edinole krmila, je deželna vlada izdala splošno dovoljenje za krmljenje s sladkorno repo.

Bobovo kavo homo pili. Kemiku in ravnatelju poljedelske preizkuševalnice v Gentu v Belgiji, Simonu Eisenach, se je posrečilo, preiskati snovi čiste bobove kave in sestaviti iz domačih semen žgano zmes, ki ima duh in okus žgane kave.

Davek na prirastek premoženja in oddaja premoženja. Poleg pomanjkanja surovin in blaga, oduševanja in zakonite trgovine, je tudi preobilica papirnatega denarja eden glavnih vzrokov druginje. Denar, ki se nahaja v rokah stotisočev, hoče zopet v promet, zato se kupuje vse in po vsaki ceni. Proti temu je pa eno samo sredstvo, namreč da se odzame denar tistim, ki ga imajo preveč. Toda to se ne sme zgoditi s celo vrsto majhnih davkov, ampak z veliko potezo, ki prinese naenkrat več milijard, in ta poteza je davek na prirastek premoženja. Ta davek bi z enim mahljajem odstranil prenapolnjenost z denarjem, bi ozdravil napake sedanjega davka na vojne dobičke, bi ustvaril podlago za poznejšo splošno oddajo premoženja in bi napravil prvi korak za temeljito spremembo v našem finančnem gospodarstvu.

To so „zaslužki“! V svoji knjigi o ogrskih vojnih milijonarjih ugotavlja Kozma o vojnih dobičkih budimpeštanskega židovskega odvetnika dr. Evgena Gala, ki je špecialist v zagovarjanju „gotovih“ zločinov, sledeča dejstva: 1. Gal je dobil za zagovor radi goljufije z vojaškim suknom obtoženega predilnega ravnatelja Riemerja 300.000 kron. 2. Za zagovor predsednika madjarske ortodoksne židovske občine Ullmanna 200.000 K. 3. Za oprostitev Rudolfa Porsa 60.000 kron. 4. Od Davida Stangla in najemnika Fuchsa v procesu Ivanka 60.000 K. 5. Za oprostitev dr. Födija in tovarišev 20.000 K. 6. V Elkarnovi goljufijski aferi 40.000 K. 7. Od liferanta Tauberja iz Marmaroszigeta 60.000 K. 8. Za zagovor radi tihotapstva z zlatom obtoženega Turka Ahmed Assima 60.000 K. 9. V zadevi Leona Kriehaberja 100.000 K. 10. Od izdelovalca zabojev Neumanna 40.000 K. 11. V znanem Bakacsevem škandalu radi navijanja cen 20.000 K. 12. V več kakor petdeset gavnerskih aferah 200.000 do 300.000 K. 13. V največjem škandalu iz te vojne, znana zadeva Odescalchi, 500.000 K. Tako je „zaslužil“ ta odvetnik kot zagovornik znanih velikih gavnerskih škandalov nad 2 milijona kron.

Ukrajinske gosi za Nemčijo. Državni poslanec Kopsch v Berlinu je izjavil za stopniku „Vossische Zeitung“, da je ukrajinska vlada dovolila Nemčiji, da sme importirati milijon gosi iz Ukrajine. Odposlanstvo zadruga za nakup je že odšlo na Ukrajino, in je sporočilo, da so gosi lepe živali.

Banke skušajo podražiti vojno posojilo. Kartelirani velekapital namerava naskok na žepone, ki so se odločili potom obremenitve podpisati vojno posojilo. O zvišanju te obrestne mere od $4\frac{1}{2}$ na $4\frac{3}{4}$ odstotka, katero nameravajo banke, se na vojnoposojilnem trgu živahno razpravlja. Prizadete so v prvi vrsti javne korporacije in fondi, potem izven konsorcija nahajajoče se banke in bankirji, hranilnice, družbe in zavarovalnice. Splošno naziranje je, da bi zvišanje lombardne obrestne mere od strani bančnega kartela povzročilo, da bi se one kapitalistične skupine in organizacije, ki so za uspeh vojnih posojil važne, umaknile, ker bi jim bila odvzeta glavna podlaga za bodoče nabiranje vojnih posojil. Poleg tega bi pa nepričakovano povišanje lombardne obrestne mere, kar so banke že opetovano obljubljale, povzročilo nemir na vojnoposojilnem trgu in bi se dajala prednost ogrskemu vojnemu posojilu, kterega $4\frac{1}{2}$ odstotna obrestna mera bi ostala neizpremenjena. Kakor se čuje, so se zavzeli tudi parlamentarni krogi za to v splošnem interesu ležečo zadevo, ki so se vršila pogajanja finančnega ministrstva z bankami, vsled česar se sme pričakovati, da ostane $4\frac{1}{2}$ obrestna mera neizpremenjena.

Gibanje kapitala na Ogrskem. Iz Budimpešte se poroča: Te dni so objavili izkaz o gibanju ogrskega kapitala v prvi polovici leta 1918. Iz izkaza je razvidno, da se je dežela navzlic vojni gospodarsko izvanredno okrepila. Denarja je velikanska množina. Glavnica ogrskih delniških družb se je v prvih šestih mesecih pomnožila za 1.2 milijarde. Na novo se je pa ustanovilo 296 družb z glavnico, ki presega 430 milijonov kron.

Velikanska goba. Iz Kreibitza se poroča, da so našli v tamkajšnjem gozdu velikansko užitno gobo, ki je tehtala 3 kg 30 dkg. Če bi se prodala po najvišji ceni, bi bila vredna do 40 K.

Vojni kruh pred 2500 leti. Pred skoro natančno 2500 leti je bil Jeruzalem oblegan; tudi takrat so jedli vsled pomanjkanja vojni kruh. Sv. Pismo pravi o tem: „Deni pšenice, ječmena, fižola, leče, prosa in pire v sod in si napravi kruh iz tega, in jed, ki jo dnevno vživaš, naj tehta 20 sekelov.“ To je bil tedaj nekaj mešan kruh, popolnoma naš vojni kruh. Tudi množina je bila odmerjena kakor sedaj in je bila skoro ista kakor danes. Težki sekel je imel namreč 168 grama, kar je dnevno 535 gramov. Lahki sekel pa je tehtal 84 grama, torej dnevno 168 gramov kruha.

Petrolejski dobičkarji. Za leto 1917. so dobili sledeči gospodje petrolejske delniške družbe take-le tantijeme: David Fanto, Alfred Herzfeld, Aleksander Weiner, Robert Fanto po 190.000 K; dr. Maks Garz, Julij Sauerbrunn, dr. Karl Joh. Schwarz, Ervin Straßer po 70.000 K; dr. Karl vit. pl. Taußig 32.000 K, Bela Hatvany 51.000 K, Rihard H. Fanto 70.000 K. To znaša skupaj nad en milijon kron za 11 ljudi, od katerih se najmanj trije toliko razumejo na petrolejsko industrijo kakor zajec na boben, in najmanj šest ne dela drugega, kakor da se udeležujejo sej upravnega sveta. Tupatam beremo v časopisih o pogajanjih vlade s petrolejskimi mogotci o novi nakupni ceni; prebivalstvo kupuje petrolej po predpisani ceni, ravno tako vojaška uprava svoj bencin. Cene pa se določajo tako, da preostane od

skupnega kapitala 24 milijonov kron več nego en milijon samo za tantijeme, dočim je znašal čisti dobiček že l. 1916. 50 odstotkov delniške glavnice. Kdo plačuje te dobičke in tantijeme! Prebivalstvo! A država, ki išče posojila, nalaga davke — in tiska bankovce, da plačuje take „račune“.

Cene za vžigalice zvišane. Dunajski listi, ki so o podražanju raznih tovarniških izdelkov precej dobro poučeni, poročajo, da je zveza tovarnarjev za izdelovanje vžigalic sklenila, da vnovič zviša cene za vžigalice in sicer bo stala škatljica 10 v. Sedaj si prav lahko razložimo, kaj je temu bil vzrok, da že več mescev ni dobiti vžigalic. Tovarnarji in razni veletrgovci so si nakupili velike zaloge vžigalic, katere bodo prodajali sedaj, ko so zvišane cene. Ni dvomiti, da bo sedaj naenkrat zadosti vžigalic!

Vrednost avstrijske krone je začela zopet padati napram tujemu denarju. Na devizni centrali na Dunaju se je notiral: nizozemski goldinar 517'50, berlinska marka 167'20, švicarski frank 261'50, švedska krona 355'50, kukareški lev 110'50 in bolgarski lev 127'50 K. — Dne 12. avgusta je na dunajskem trgu poskočila cena nemške marke, za katero smo plačali pred vojno 1 K 17 vin. do 1 K 19 vin., na 1 K 65 v. Švicarski frank je stal 2 K 50 vin., to je frank, za katerega smo plačali pred štirimi leti 95 vinarjev. V Berlinu dobimo sedaj za krono 50 pfenigov, v mirnem času 85. V Curihu nam dajo za avstrijsko krono 38 centimov, pred vojno 1 K 5 vin. Vzrok take vrednostne izgube tiči v preveliki množini papirnatega denarja, katerega posledica je tudi neznosna druginja.

Brez podloge... Nemški drž. oblačilni urad je izdal odredbo o podlogah. Suknjiči, bluze in veste ne smejo imeti na hrbtu sploh nobene podloge, plašči pa smejo imeti podlogo le pri žepih. Suknje in jopiči smejo imeti samo štiri žepove, veste in hlače le tri. Kdor pa odredbo prekorači, zapade kazni do 10.000 mark.

Cene sodavice se zopet zvišajo, tako razglasa deželna zadruga izdelovalcev sodavice v Ljubljani. Vzrok: Podražitev vseh izdelovalnih pomočkov.

Uravnana mletja in drobljenja za lastno potrebo podjetnikov kmetijskih obratov potrebnih množin žita. Izšel je ukaz kranjske deželne vlade, iz katerega posnemamo, da veljajo do nadaljnjega kot plačilo za mlenje cene, določene s tukajšnjim ukazom z dne 23. septembra 1917. l., dež. zak. št. 44, in sicer za en meterski stot: za mlenje pšenice, rži, ječmena, ajde, koruze, prosa, ovsa in mešanega žita 5 K; za izdelavo ješprenja 8 K; za izdelavo kaše 4 K 50 vin.; za drobljenje ovsa in koruze ter za mljenje zadnjega žita za krmo 3 K. Za hrambo žita in mlinskih izdelkov v mlinih se ne sme zahtevati posebno plačilo. — Semlevanje se vrši po predpisih, ki jih vsakokrat izda za posamezne vrste žita c. kr. urad za ljudsko prehrano, oziroma zavod za promet s žitom ob času vojne. — Do nadaljnjega se mora semleti iz 100 kg žita: pri pšenici, rži, ječmenu in koruzi najmanj 85 kg enotne moke in $12\frac{1}{2}$ kg otrobov; pri ajdi najmanj 60 kg moke in 10 kg otrobov in in 25 kg luščine. Zapravitve se ne sme računati več kot $12\frac{1}{2}$ odstotkov pri pšenici, rži, ječmenu in koruzi in 5 odstotkov pri ajdi.

Prisilno pridelovanje na Ogrskem? Vsled dejstva; da se je vpostavila enakostna prehranjevalna fronta, vsled česar je tudi na Ogrskem uveden skrajno natančen zbiralni sistem, kajti žito je zaseženo že takoj ob mlačvi, je začelo med ogrskimi agrarci vreti in ti pripravljajo pravcato vojno proti vladi. Položaj je še toliko napetjši, ker je letos na Ogrskem za samopreskrbovalce določena

nižja količina žita na osebo, kot lani in kmetje trdijo, da nikakor ne bodo mogli izhajati z določeno množino. V okviru državnozbornih strank se zato snuje ustanovitev posebne „samostojne agrarne ustanove“, kateri pripadajo pripadniki najrazličnejših političnih smeri. Kmetje grozijo, da bodo vsled strogih vladnih naredb prisiljeni one množine žit, ki se jim po naredbi prepustijo za setev, pač porabili za svojo prehrano in za krmljenje živine. Vlada se sedaj peča z mislijo, kake protiukrepe bi odredila. Sliši se o velikopoteznih ukrepih ter ima biti baje naredbenim potom odrejeno prisilno pridelovanje. Na podoben, četudi ne na tako strog način, je bila tudi v industriji odrejena prisilna indikacija, ki naj državi omogoči uveljaviti svoj vpliv pri proizvodnji predmetov, kakor tudi pri določanju cen. Pričakovana naredba o prisilnem pridelovanju bo baje določala, da morajo oni kmetje, ki so seme porabili za lastno prehrano ali za krmljenje živine, v bodoči pridelovalni kampanji svojo zemljo prepustiti državi, da jo obdela. Ves boj med agrarci in vlado se zaenkrat vrši še za kulisami in je zato treba še počakati, kako se bo stvar rešila. Vsak korak od nameravane in deloma že začrtane poti bi imel za posledico, da vlada ne bi mogla zaseči in zbrati toliko žita, kot je bilo v skupnih prehranjevalnih konferencah dogovorjeno, da jih ima prepustiti totranski državi polovici. Za enkrat ugotavljamo, da je ministrski predsednik dr. Wekerle agrarni deputaciji obljubil, da se bo porabna množina za pridelovalce zvišala, če bo tudi koruza dobro obrodila. Kakor je videti, je vlada le pripravljena ogrskim agrarnim zahtevam ugoditi, mi pa bomo potili krvavi pot.

Je še tobaka! Iz Merana se poroča, da je bila zadnje dni ukradena večja pošiljatev tobaka glavni tobačni založbi Brixen, na progi Schwaz—Brixen. Ukradenih je 1000 zavojev najfinejšega turškega cigaretnega tobaka, 91 zavitkov najfinejšega Hercegovina in več kilogramov drugega tobaka v vrednosti nad 5300 K.

Cene moki na Koroškem. Kilogram pšenične moke 2·10 K, moka za kuho 2·60 K, krušna pšenična moka 1·10 K, ržena moka 1·10 K, koruzna moka 1·10 K, ovsena moka 1·10 K.

Cene vinu so na Ogerskem zelo padle. Iz Velikega Varadina se poroča: Pod ujiskom, da vlada noče izdati za vino maksimalne cene, se je začela velikanska špekulacija. Trgovci so producentom ponujali za vino letošnje trgatve 800 do 1200 K za hektoliter. „Nagyvaradi Naplo“ poroča da se je vsota špekulacije izjalovila. Nameravali so namreč izvažati vino v Nemčijo, da

se izboljša valuta, toda kmalu se je izvedelo, da bo Nemčija ogersko vino bojkotirala. Po poročilih ktere je dobil imenovani list od verodostojne strani, nočejo Nemci plačevati ogerskega vina po pretiranih cenah. Ko se je to zvedelo, so začela cene vinu padati od dne do dne in so se znižale za 300 do 400 K pri hektolitr.

Kmečki dom v Monakovem. Vsako leto prihajajo v monakovo nešteto kmetovalcev in ljudi, ki so s kmetijstvom v najožjem stiku. Za to kmetijsko občinstvo se bo tedaj otvorilo v Monakovem zbirališče v svrhu občevarja, razgovorov in poduka; to središče bo tudi dom številnih kmetijskih društev in družb. V ta namen so kupili v bližini glavnega kolodvora dva hotela za skoro 3 milijone mark. Poslopja bodo začeli takoj uporabljati, toda potrebne preizdave se bodo izvršile šele po vojni. Namevaja napraviti poljedelsko borzo po norveškem in ameriškem vzgledu, naredili bodo prostore za zborovanja. Društva in klube, ustanovili bodo trajno uzorno razstavo kmečkih strojev in priprosto meščansko gostilno in prenočišče.

Papirja ni. Kakor izpričuje zadnji izkaz, je porabil vojaški avstrijski erar dosedaj 17·8 milijonov kilogramov papirnatih snovi in sicer: 16·000 štirjaških metrov za aeroplane, 6 milijonov metrov za obleko vojnim ujetnikom, 100·000 metrov za delavno obleko delavcem, 4 milijone metrov za obleko in uniformo v zaledju, 200·000 garnitur za prevleko slamnikov, 6 milijonov metrov za nadomestilo platnena blaga,

120·000 metrov papirnatih snovi za bisage, 70·000 metrov za mrtvaške srajce, 50·000 metrov za prevleko zabojev z municijo, 4·9 milijonov papirnatih vreč za oves, 1·2 milijona vreč za sadje, 4 milijone vreč za moko ter 1 milijon 419·000 štirjaških metrov papirnatih snovi za nepremočljive plahte, ki se rabijo za vozove in vagone. Zato pa manjka drugim papirja.

Kruh brez brašna. Zopet nov nemški izum! Ni popolni nadomestek, ampak nov način pripravljavanja kruha. Hitreje se priredi nego kruh od moke, in je manj stroškov. Prva skrivnost je v tem, da se rž popolnoma izrabi, dočim je mnogo odpade, če se melje. Izumitelji novega kruha „Grewitt“ ne pošiljajo rži v mlin, da se melje, nego jo stró, potem ko so odstranili ljuške. S trejem dobljena masa se zamesi in s tem je testo za kruh, s pridoatom ali brez njega gotovo, ter se lahko vsadi. Na ta način ostane od precejšnjega pripravljavanja za peko le začetek in konec: žito in krušna peč. Strokovnjaki računajo, da se tako izrabi rž za 10 odstotkov; tudi je vsa stvar bolj higijenična, ker se roke ne dotikajo testa; to opravlja stroj in se pridobi tako 25 odstotkov. Ker ostane v žitu tudi vsa beljakovina, je redilnost kruha večja. Poskusi so se posrečili in vojna uprava v Potsdamu ter neko konsumno društvo v Stetlinu že naroča te vrste kruh.

Razširjajte „Resnico“!

Kranjska deželna banka v Ljubljani.

Najvarnejše in najugodnejše se naloži denar v pupilarnovarnih 4½% zastavnih listih in 4½% komunalnih zadolžnicah Kranjske deželne banke. Letne obresti čistih 4½% brez odbitka kakršnegakoli davka.

Daje hipotekarna in komunalna posojila. Sprejema vloge na hranilne knjižice in tekoči račun pod najugodnejšimi pogoji.

ILIRSKA BANKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica št. 1.

izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje

financira vojaške dobave in aprovizacijske kupčije. — Daje predujme na blago. — Eskomptira menice, fakture in terjatve. — Pospešuje trgovino, industrijo ter uvoz in izvoz. — Vloge na knjižice obrestuje po 4%. — Vloge na tekoči račun po dogovoru.